

Een waarschuwing vanuit Bayreuth voor de hele operawereld

Wat betekent het als het Wagner Festival in Bayreuth niet langer uitverkocht is?

Door Ioan Holender

"Dit is het einde?" De woorden van Wotan - lichtelijk getransformeerd - gebruik ik om me angstig en bezorgd af te vragen of dit inderdaad een teken is van het naderende wereldwijde einde van de opera. Het Bayreuth Festival in Franken wordt beschouwd als een bestemming voor pelgrimstochten van alle mensen die de tien grote werken van Richard Wagner willen ervaren.

Wolfgang Wagner, één van de twee kleinzonen van de componist, was - tot aan zijn dochter - de laatste autonome en bekende directeur van het Festival op de Groene Heuvel. Het auditorium met 1937 zitplaatsen was jarenlang altijd uitverkocht. Nog maar een paar jaar geleden kon je maximaal twee kaartjes aanvragen. En de wachttijd om ze te krijgen duurde wel acht jaar.

Tijdens mijn 19 jaar als directeur van de Weense Staatsopera was ik me er altijd van bewust dat het Bayreuth Festival het belangrijkste van alle operabedrijven ter wereld was. Daarom probeerde ik a priori geen producties in te plannen in de repetitieperiode van Bayreuth waarin zangers zouden verschijnen die in aanmerking zouden kunnen komen voor Bayreuth. Ik wilde vermijden dat ik ze zou moeten vrijgeven voor repetities in Bayreuth. Als het toch zou gebeuren, kon en wilde ik het verzoek van Wolfgang Wagner niet weigeren. Zijn brieven waarin hij om vrijlating vroeg, waren altijd persoonlijk. Ze waren altijd zo geformuleerd dat ik hoe dan ook geen nee kon zeggen.

Ioan Holender in 2016 bij DNO in Amsterdam

De hoogste onderscheiding

Voor een operadirecteur is het hemd nader dan de rok, en daar heb ik altijd naar gehandeld. Maar Wolfgang Wagners Bayreuth was op de één of andere manier nog nader dan het hemd. Tot op de dag van vandaag beschouw ik mijn toespraak op het podium van het Bayreuth Festspielhaus tijdens de ceremonie ter gelegenheid van de 100e geboortedag van Wolfgang Wagner als het hoogtepunt van mijn invloed op het gebied van het operaleven.

De hoogste eer voor een dirigent en een operazanger was een engagement in Bayreuth. Tijdens Wolfgang Wagners lange periode als festivaldirecteur leerde de operawereld regisseurs kennen als Götz Friedrich, Patrice Chéreau en Harry Kupfer, allen reeds in tijden waarin het belang van regisseurs - maar niet wat we nu onder regisseurstheater verstaan - geleidelijk toenam.

Boos publiek

De muziek en de teksten van de makers waren de twee pijlers van hun werk. Deze en alleen deze waren doorslaggevend. Als gevolg van de scenische dwalingen van de afgelopen jaren en niet in de

laatste plaats de twijfelachtige dirigenten en zangers bezettingen, verliet het betalende publiek Bayreuth steeds vaker teleurgesteld, zelfs boos.

Degenen die de werken al kenden, maakten hun teleurstelling luidkeels kenbaar aan het einde van het spektakel. Maar niet minder onthutst waren degenen die één van Wagners tien werken die in Bayreuth werden getoond voor het eerst meemaakten. De prachtige akoestiek in het Festspielhaus, uniek in de wereld, kan niet op tegen de middelmatige muzikale leiders, de vaak slechte casting van de zangers en de onbegrijpelijke visuele vertolkingen van de verhalen die de regisseurs hebben verzonnen om de bezoekers aan zich te binden.

Het Bayreuth Festival, dat niet uitverkocht raakte, is en zou een waarschuwing moeten zijn voor al die operatheaters over de hele wereld die de muziek en de oorspronkelijke tekst - het libretto - op basis waarvan de muziek is gecomponeerd, verwaarlozen, veranderen, verachten en, geloof het of niet, vaak niet kennen. Want dan wordt Wotans waarschuwing voor het einde geleidelijk bewaarheid.

Bron:

Ioan Holender, “Eine Warnung aus Bayreuth für die gesamte Opernwelt”, Die Presse, Print-Ausgabe, 01.07.2023